

peratori responderit, et forte hanc ipsam epistolam dederit, sed quam græculus interpolavit; nam latinum epistolæ autographum intercidit, quodque nunc illius exemplar extat, ex græco latine redditum est. At quoad singulas epistolas nunc rationes habe. Igitur ad probationes singulas directe, et primo

247. *Ad prob. 1^{am}.* R. N. genuinam esse hanc S. LEONIS II. epistolam. 1°. Ex auctoritate BARONII; item ANASTASII Bibliothecarii, qui in scriniis Romanis versatissimus licet, ducentis post Synodum sextam annis vivens, nihil de ea cognitum habuit; numquid alias, dum condemnatores HONORII *calumniatores* vocat, inter eos numerasset sanctum Pontificem? Cf. Bartoli Profess. Canon. Patavin., aliosque quos referre non vacat.

2°. Ex ipsa Epistola; ipsa enim in fine data scribitur *nonis Maii, indictione decima*; at in textu plane contraria habet (Labbe. t. 6. p. 1112. E.) *Denique legatos hujus Apostolicæ Sedis, matris vestræ, Romanæ Ecclesiæ, pietatis vestræ famulos, id est, Theodorum et Georgium presbyteros... una cum personis, quæ cum eis profectæ fuerant, quæ a prædecessore meo, Apostolicæ memoriæ, Agathone Papa per octavam indictionem pro causa fidei, vestra pietate jubente, illuc directæ fuerant, per nuper elapsam decimam indictionem, mense Julio, cum divalibus clementiæ vestræ apicibus, et synodalibus gestis... exultantes suscepimus.* Sed quomodo per elapsam decimam indictionem, mense Julio, scribit se accepisse litteras, et alia Synodi gesta, si jam mense Maio indictione decima scriptæ habentur hæ litteræ? Præterea quomodo mense Julio potuit LEO suscepisse legatos una cum litteris, si, cum decem tantum mensibus ipse sederit Pontifex, mensem Julium attingere non potuerit, quippe creatus Pontifex mense Augusto? Hæc chronotaxis imperitum illum fugit, qui, aliquot post Syn. VI. seculis, hanc epistolam vel plane contexit, suppresso LEONIS autographo, vel certe interpolavit. At porro Imperatoris epistola dicitur in ejus fronte, *missa mense Decembri, indictione decima*; sed quomodo decima indictione data dici potuit hoc anno mense Decembri? quo tempore duodecima erat indictio, quæ jam a mense Septembri fuerat inchoata. Verum facile indulgemus, mendum irrepisse in codicem, et pro indictione duodecima positam decimam; sicque corrigi debet, Baronii, Labbei ac plerorumque consensu: sed jam major nascitur difficultas; qui enim S. LEO scribere poterat, quod Imperatoris epistolam, scriptam in Decembri, indictione duodecima, ipse acceperit decima indictione? Adeo omnia nutant, quæ solido veritatis fundamento carent. Sed demum

3°. S. LEO in epistola hac ita scripsisse fertur: *Anathematizamus novi erroris inventores, Theodorum Pharanitanum episcopum, Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, Constantinopolitanæ Ecclesiæ successores magis, quam Præsules; nec non et Honorium, qui hanc Apostolicam Ecclesiam non Apostolicæ traditionis doctrina illustravit, sed... immaculatam fidem subvertere conatus est; et omnes, qui in suo errore defuncti sunt, etc.* Sed HONORIUS in errore defunctus non est, quem publico funere Romana Ecclesia inter sanctos Pontifices in ecclesia S. Petri reposuit, et cui ut catholico Pontifici in omnibus parentavit. Male igitur inter eos insertus Honorius, qui in errore defuncti, utque subsistat periodus, inde

delendus est. Vel si adversarii retineri ibi HONORIUM velint, quem dicunt non *erroris*, sed negligentiae tantum causa, malæ œconomiae damnatum; plus illa epistola nocebit adversariis; nam hic *error pro negligentia*, etc. sumi non potest. Videant igitur, quibus fundamentis nitantur.

248. *Ad prob. 2^{am}. et 3^{am}.* Cum cit. supra auctoribus pariter N. has epistolas S. LEONIS esse; vel pariter corruptas dico. 1°. In utraque epistola dicitur, Synodum VI. absolutam fuisse indictione nona. Posset indulgendo dissimulari error, si semel id dictum, et in una tantum reperiretur epistola assertum, incusando librarii oscitantiam, qui loco *decimæ* posuerit *nonam*: verum cum id in singulis haud obiter positum, sed assertum et inculcatum sæpius habeatur; non eas LEONIS epistolas, quem ea, quæ erant illius temporis, minime præterire poterant, sed postea ab alio, historiae temporis ignaro, male tributas esse, facile quivis judicabit.

249. 2°. In epistola ad Ervigium regem dicitur imperator Constantinus scripsisse ad S. AGATHONEM, summum Pontificem, *indictione nona de cogenda sexta Synodo*. Utrumque notorie falsum est; nam I. Imperator non ad S. Agathonem, sed ad Donum ejus decessorem scripserat, neque indictione nona, cum tribus ante annis jam Donus obiisset; sed indictione sexta, i. e. anno 678. die 11. Aprilis. Incusant hic adversarii scriptoris, vel librarii oscitantiam, qui erronee pro indictione sexta posuerit nonam. Indulgeri hoc facile posset, si error hic unicus esset; at tamen, ne rigidi nimium censors simus, permittamus hoc. Sed quid de S. AGATHONE, ad quem Imperator in ea epistola scripsisse dicitur; cum tamen non ad hunc, sed ad DONUM tribus ante annis scripsisset?

250. 3°. Epistola demum ad episcopos Hispaniæ tot, tantaque habet suppositionis, aut corruptionis argumenta palmaria, quanta nulla ex iis epistolis Pontificum aliorum, quæ ab omnibus etiam supposititiæ habentur. Nam I. ut taceam falsam indictionis notam; assertur in ea epistola, quod S. LEO archiepiscopus ad Synodum VI. ablegarit: *Archiepiscopi sunt a nobis destinati, qui cum pio principe, simul et omnibus, qui ejus mandato conveniunt, ecclesiarum præsulibus præidentes, ac considerantes, etc.* At revolvantur acta synodalia sextæ Synodi, an vel unus archiepiscopus, Roma missus, interfuerit. Quod vero COMBESISUS ac alii dicunt, destinatos quidem ad VI. Synodum fuisse ab AGATHONE archiepiscopos, sed illuc non ivisse: equidem id verum est; sed insufficientis et frivolum ad hanc epistolam S. LEONI vindicandam; nam auctor epistolæ hos archiepiscopos a se illuc destinatos et missos contendit: *sunt a nobis destinati*. Neve dici possit, hæc a nobis denotare Pontifices ut sic, adeoque et AGATHONEM, obstat clara oppositio, quam auctor facit; nam immediate ante de AGATHONE loquens inquit: *Ad quod (Concilium sextum) celebrandum ex prædecessoris nostri, Apostolicæ memoriæ domini Agathonis papæ persona, presbyteri diaconique directi sunt. Deinde de sua persona loquitur: De diversis autem Conciliis huic sanctæ Apostolicæ Sedi, cujus ministerio fungimur, subjacentibus, archiepiscopi sunt a nobis destinati, etc.*; ergo per hæc: *a nobis*, se ipsum intelligit. Sed quæ fuerunt illa diversa Concilia S. LEONIS? Qui illi archiepiscopi?

Porro inducitur in ea epistola S. LEO II. scribens : *Definitionem interim sancti sexti Concilii, et acclamationem, quæ Proshpneticus dicitur.... pariterque edictum clementissimi Imperatoris.... vestræ Dilectioni direximus.* At nec proshpneticum, nec edictum acceperat S. LEO, sed solam definitionem fidei juxta dicta n. 238. Item : refertur in epistola, Imperatorem *ex totius mundi partibus episcopos* ad sextam Synodum congregasse. Sed hoc notorie falsum est; nam Hispani, ad quos tamen hoc scribitur, nequidem ad Concilium VI. evocati erant.

Denique inducitur S. LEO in hac epistola extollere *Sancta quinque universalis Concilia*; et hanc Synodum Constantinopolitanam, quæ revera sexta Generalis fuit, sub nomine *sextæ* Hispanis mittere. Sed de S. LEONE hoc nemo præsumet. Non enim ignorabat S. LEO, quantopere Hispani perhorrescerent quintam Synodum, quod in ea damnati essent, qui in pace Ecclesiæ obivissent; merito autem metuere debuisset, ne et ipsam Synodum VI. Hispani rejicerent, si ejus occasione obtrudere ipsis *quintam* voluisset; præsertim, quod epistola diceret, in sexta Synodo iterum damnatos esse, qui in pace Ecclesiæ obivissent, et quidem Romanum Pontificem HONORIUM. Igitur facile damus, S. LEONEM, vel BENEDICTUM II. scripsisse ad Hispanos, at veras epistolas intercidissee.

Nec dicas cum P. Romano : *Sergius probabiliter in pace Ecclesiæ non obiit.* Nam hoc non solum probabiliter, sed certo falsum est; quis enim Romanus Pontifex condemnavit Sergium? An HONORIUS? sed hoc constanter negat P. Romanus. An SEVERINUS? sed hoc fieri non potuit, defuncto ante Sergio, quam SEVERINUS fieret Pontifex. Quis ergo damnavit?

251. *Inst. 1.* Præter epistolam ad DONUM datam ab Imperatore, de qua n. 249., annon hic aliam scribere ad S. AGATHONEM, DONI successorem, potuit?

R. Potuit; sed unde factum probas? At revera Imperatorem de cogenda sexta Synodo aliam epistolam ad AGATHONEM, præter illam quam ad DONUM misit, nullam dedisse, ex S. AGATHONIS ad Imperatorem litteris constat; cum enim in his dicat S. AGATHO, accepisse se, quam Imperator ad DONUM dederat, epistolam, eaque se excitatum fuisse ad cogendam Synodum; annon multo magis AGATHO mentionem fecisset epistolæ, si quam Imperator ad eum ipsum dedisset? Hinc corrui, quod pro alia imperatoris Constantini epistola ad AGATHONEM data, ex epistola Gregorii II. vel, ut alii putant apud Labbeum, Gregorii III. ad Leonem Isaurum, petitur argumentum; nam permissio, quod genuina esset Gregorii epistola, nihil prodest adversariis; neque enim, juxta illam Gregorii epistolam, Imperator quidquam de *cogenda sexta Synodo* scripsisse fertur, sed solum, indicta jam Synodo, de mittendis legatis.

Dixi : *permissio*, etc. Vix enim eruditorum aliquis epistolam illam sub nomine Gregorii II. admittit; in hac enim ut vera historia asseritur, Abagarum Edessenorum regem scripsisse ad Christum, qui manu sua responsum, impressamque sacram faciem ad eum remisit; at hoc ceu fabulam rejecerat Gelasius II. in Concil. Rom., quod Gregorius sive II. sive III. ignorasse dici non potest. Taceo id genus alia.

252. *Inst. 2.* Poterat S. LEO II. dicere, Imperatorem ad S. AGATHONEM scripsisse, eo quod, DONO defuncto, ad ipsum epistola pervenisset; ergo.

R. N. Ant. Valde enim diversa sunt, accipere aliquem litteras; et alicui inscribi litteras. Præterea numquid scribenti Pontifici æque facile erat nominare DONUM, quam AGATHONEM? Annon idem litterarum Pontificis effectus fuisset, ac idem finis? Dicamus igitur, quod res est, istud de S. AGATHONE, sicut cætera hactenus memorata, latuisse imperitum illum, qui dictas epistolas vel supposuit, vel interpolavit.

253. *Obj. IV. 4º.* In Libro diurno Romanorum Pontificum refertur formula fidei profitendæ ab electis Pontificibus, in qua inter cæteros damnatos a sexta Synodo extat nomen HONORII. 2º. Cur ergo in Synodo VI., cum damnaretur ab episcopis HONORIUS, non reclamarunt Legati Pontificis?

Ad 1um. R. N. in formula fidei profitendæ olim ab electo Pontifice ita haberi; equidem in Libro diurno, quem Hollstenius et Garnerius publici juris fecerunt, legitur inter damnatos Honorius; sed nullo modo verosimile fit, formulam, relatum ab Hollstenio et Garnerio, eam fuisse, quæ ab electo Pontifice emitti solita; sed hanc Ivo Carnotensis exhibet longe diversam, ex eoque desumptam Gratianus Decreto inseruit dist. 16. c. 8. et Baronius ad annum Christi 869. exhibuit; ac ita sonat : *Sancta octo universalis Concilia, id est, Nicænum, Constantinopolitanum, et Ephesinum I., Chalcedonense, quintum quoque et sextum, item Constantinopolitana : et septimum, item Nicænum : octavum quoque Constantinopolitanum ad unum apicem immutata servare, et pari honore et veneratione digna habere, etc.* Ubi nihil de HONORIO. Concordat etiam illa Ivonis formula, cum ea, quam refert Cardinalis Deus dedit in collectione canonum, in qua integram refert professionem fidei emitti solitam, asservata in Bibliotheca Vaticana, testibus correctoribus Romanis. E contra si formulam ab Hollstenio et Garnerio relatum probe observemus, eam græcè scriptam fuisse, et latine redditam, multis ex locis apparet; velut ex verbis hisce : *Venerabilem tomum celebriter assequentes; tum ex his : Deo odibilem Macarium, qui loquendi modi Græcismum continent; deinde ex istis : Magni principis nostri domini Constantini; quæ episcopum aliquem orientalem, non Romanum Pontificem loquentem præferunt, qui nec Imperatorem sic appellasset, et S. AGATHONEM, quod Romani Pontifices consueverant, prædecessorem suum nominasset, cum in formula de AGATHONE solum dicatur : Apostolica recordationis Agatho.* Taceo in Hollstenii et Garnerii formula totam ferè Conciliorum historiam referri, multisque memorari, quid in singulis gestum Conciliis fuerit, quod a formulis fidei, ut constanter in Ecclesia prodierunt, quam longissime abhorret. Igitur formula illa ab episcopo, vel patriarcha orientali missa potius ad Romanum Pontificem, quam ab hoc emissa videtur, ut ait Cl. BARTOLI Jurisconsultus Patavin.

Respondet P. Romanus (pag. 34.) : An quia hæc sec. IX. formula, Ivonis scilicet circumfertur, propterea illa supra relata, Hollstenii nimirum et Garnerii non viguit?

At contra R. Non viguit; quia in omnibus Bibliothecarum scriniis ac recessibus, MSS. codicibus, collectionibus canonum, historiæ Ecclesiasticæ monumentis nullius formulæ fidei emittendæ a Pontifice, præter hanc sec. IX.

inductam habetur vestigium. Non est igitur necesse, ut putat eruditus adversarius, fungum habere pro cerebro, ut credatur quempiam ante annum 869. quo Conc. gen. VIII. celebratum, profiteri potuisse: *Sancta octo universalis Concilia immutata servare promitto*; nam neque hoc quoad Concilia, neque quid aliud jurabatur ante ann. 869. sed ea jurandi formula primum inducta est seculo IX.

Ad 2um. R. Reclamasse Legatos, quis dubitet? si, quæ S. AGATHO utraque epistola scripsit, lecta in Synodo ipsis audientibus Legatis, meminisse quis voluerit. Vide, quæ ex hujus epist. diximus. n. 239. ubi hæreticis nullo modo immiscet HONORIUM.

254. Sed, *inquies*, nihil de eorum reclamazione in Actis notatum extat.

R. Hoc est, quod querimus; licet enim Acta illa non corrupta asseramus cum Baronianis, manca tamen esse, nemo negare poterit; siluisse vero Legatos, aut stetisse elingues, quercini stipitis instar, mandati AGATHONIS aut tam cito immemores, aut proditores, fidem superat; cum Orientales, producta a Macario mendacissimo priore HONORII epistola, et altera a sublesto Georgio, rapido impetu in HONORIUM involantes, HONORIO hæretico anathema dicerent. An nihil habebant Legati, quod opponerent? An illos fugerant, HONORII orthodoxiam a JOANNE IV. vindicatam? a S. MAXIMO, ob fidei tuendæ zelum, *divinum* appellatum? An ignorabant Pontifices, qui hac de re inquisitionem ante habuerant, HONORIUM in suspicionem vocasse nunquam? An illos oblivio ceperat eorum, quæ AGATHO in mandatis dederat, ut a se decretis nihil addi paterentur? Hæc incredibilia. Legati sane, dubium esse non potest, quin excusationes multas justasque attulerint HONORIO, sed quæ, cum eas admittere recusarent Orientales, notatæ non fuerint. Desunt igitur hæc Actis, sicut certe deest quæstio habita de Apergio Pergensi episcopo, cui cum hæreticis cæteris dictum anathema; nam causam ejus examinatam ante, necesse est, fuisse a Synodo; de quo tamen nulla in Actis occurrit mentio.

Ex sola hac attenta circumstantia patet, quam avide Orientales gestierint damnare Romanum Pontificem: quos jam a tempore Concilii Chalcedonensis, ut ex hujus Can. 28. colligitur, ambitio stimulabat, Patriarchas suos Romanis Pontificibus æquiparandi; ac quoniam, intellecto AGATHONIS mandato, præviderant Patriarchas Constantinopolitanos anathemati subjiciendos; HONORIUM, quod tantum sub ejus nomine vidissent scriptum aliquod, licet nequidem in origine, sine mora, velut præ gaudio ulterioris moræ impatientes, damnarunt.

DISSERTATIO III.

DE CAUSIS INCARNATIONIS, TUM INTRINSECIS TUM EXTRINSECIS IN SPECIE.

A quidditate mysterii Incarnationis, sive compositi theandrici, quod est Christus, nunc ad ejus causas, unde pendet, contemplandas progredimur. Et quoniam hæ solent esse intrinsecæ aliæ, aliæ extrinsecæ, in utrasque inquiremus. Per causas intrinsecas ipsa compositi theandrici, sive Christi constitutiva in particulari veniunt; quæ sunt 1°. *Unio hypostatica*. 2°. *Persona incarnata*, sive assumens naturam humanam, et *natura humana assumpta*; ubi 3°. ob connexionem necessariam *communicatio idiomatum* in Christo, quam unio hypostatica fundat, consideranda venit. Per causas extrinsecas hic præter efficientem, præcipue meritoriam, finalem, sive Incarnationis motivum, intellige. De quibus singulis sequenti Sectionum ordine disputabimus, ducentes initium de prioribus: utpote quæ in consideratione rei, quam intrinsece constituunt, se propinquius habent.

SECTIO I.

DE UNIONE HYPOSTATICA.

Tam veteres, quam scholæ hodie, vocibus unionis, unitiōnis, assumptionis promiscue utuntur; etsi revera in rigore inter eas discrimen sit: *unitio* enim actionem denotat unientis, et hic est propriissime *Incarnatio activa*; *unio* vero illius actionis terminum; *assumptio* potius naturam, quæ assumitur ad unionem. De unione sic sumpta pro actionis unitivæ termino, quæ etiam unio formalis dicitur, hic proprie agimus. Illam esse *physicam*, abunde, opinor, liquet ex disputatis contra Nestorium. Hic igitur inquiremus 1°. Quid sit unio hypostatica? 2°. Quæ ejus proprietates?

ARTICULUS I.

QUID SIT UNIO HYPOSTATICA.

Sublimissima hæc quæstio est sanctorum consensu Patrum; quippe medullam, ut sic loquar, attingens hujus mysterii. Tota vero huc recidit: quomodo Verbum et humanitas sibi uniantur; an in aliquo medio, a Verbo et huma-